STANDARDY w POMOCY

Standardy usług dla rodziny z dziećmi

Wersja nr 3 z dnia 12.06.2011 r.

Zespół ds. rodziny z dziećmi
w składzie:
Dorota Ławniczak
Magdalena Marszałkowska
Beata Mierzejewska
Danuta Polczyk
Lidia Zeller

Przedruk, kopiowanie i wykorzystywanie całości lub fragmentów tekstu wyłącznie za zgodą Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

STANDARDY USŁUG DLA RODZINY Z DZIEĆMI

I. Preambuła

Rodzina jest jedną z grup podmiotowych pozostających w obszarze oddziaływania instytucji i organizacji wspierających i wspomagających jej rozwój. Troska o dobro rodziny to zasadnicza z aksjologicznych przesłanek wyznaczających kierunki działań podejmowanych w ramach funkcjonowania systemu pomocy społecznej. Wynika to ze szczególnej roli, jaką odgrywa środowisko rodzinne w kreowaniu warunków życia społecznego.
W rodzinie dokonuje się pierwotna socjalizacja, której towarzyszy proces wprowadzania młodych pokoleń do warunków życia społecznego, gospodarczego, kulturowego, a także politycznego. Środowisko rodzinne posiada najsilniej rozwiniętą warstwę emocjonalną, motywacyjną oraz wspomagającą człowieka w działaniu, które służy przebudowie rzeczywistości życia codziennego. Potencjał środowiska rodzinnego jest pierwotnym, względem innych, czynnikiem stymulującym rozwój najmłodszych pokoleń. Wzmacnianie owego potencjału, wspieranie rodzin w rozwijaniu kompetencji społecznych, rodzinnych, wychowawczych, jak również wspomaganie w rozwiązywaniu problemów życia codziennego, których skala, i natężenie uniemożliwia samodzielne ich przezwyciężenie, to zadania przypisane systemowi pomocy społecznej. Ich realizacja służy wydobywaniu potencjału sił środowiska rodzinnego i sprzyja pomyślności rozwoju poszczególnych jego członków.
W ustawowej definicji rodziny nie wskazuje się żadnych szczególnych kategorii osób. Uwzględniając fakt, że standaryzacja usług dotyczy rodziny z dziećmi, na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto następującą definicję rodziny:
„**rodzina** - jest podstawową grupą społeczną, składa się z rodziców i ich dzieci, cechuje ich więź formalna, wspólnota materialna, mieszkaniowa oraz określony zespół funkcji.[1]
Najważniejsze funkcje rodziny to:

1) prokreacja – czyli współżycie seksualne rodziców i związana z tym ciągłość życia gatunku;
2) funkcja społeczna – opieka, wychowanie oraz zaspokajanie potrzeb emocjonalnych i materialnych; funkcja kulturowa;
3) funkcja gospodarcza.

Obraz współczesnej polskiej rodziny budzi niepokój ponieważ dostrzega się w jej życiu coraz więcej zagrożeń. Prowadzą one do dysfunkcyjności rodziny, a tym samym wywołują trudną sytuację życiową dziecka. Na zmiany funkcjonowania polskich rodzin istotny wpływ miały zmiany systemu społeczno-ekonomicznego. Takie zjawiska, jak, między innymi bezrobocie, bieda, problemy

[1] Zbigniew Tyszka , Współczesne rodziny polskie –ich stan i kierunek przemian, Wydawnictwo Naukowe UAM Poznań 2001

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY
Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

alkoholowe, przemoc, wydłużony czas pracy rodziców i inne, powodują wzrost liczby rodzin niewydolnych wychowawczo. Cechą rodziny niewydolnej wychowawczo jest zaburzenie ogólnie przyjętych norm postępowania rodziców wobec dziecka. Konsekwencją niewłaściwego funkcjonowania rodziny jest w przypadku dzieci pojawianie się symptomów nieprzystosowania społecznego, między innymi zaburzeń w kształtowaniu się mechanizmów kontroli wewnętrznej jednostki, formowania się zniekształconego obrazu świata i własnej osoby oraz naruszających normy zachowań społecznych.

Fakt, że rodziny z dziećmi stanowią znaczną część klientów pomocy społecznej, potwierdzają dane z analizy sprawozdania MPiPS za lata 2007-2009

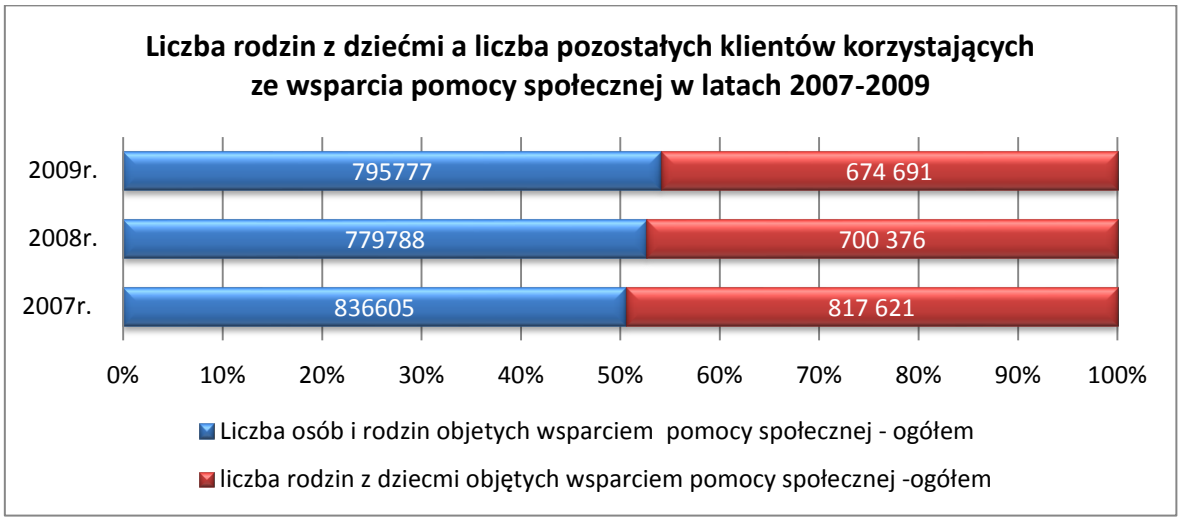

Źródło danych: Sprawozdanie MPiPS za lata 2007-2009;
Opracowanie : własne

Pomimo, że liczba rodzin z dziećmi – korzystająca z pomocy społecznej systematycznie spada, stanowi ona największą z grup korzystających z pomocy społecznej i wynosi w analizowanych latach 2007 – 48%; 2008 – 47%; 2009 – 46%.
Ponadto, analizując powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej rodzinom z dziećmi w latach 2007-2009 należy podkreślić, że dominującym jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W ramach tej dysfunkcji udział rodzin z dziećmi na tle innych powodów przyznawania pomocy jest największy.
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego jako powód objęcia pomocą społeczną dla rodzin z dziećmi (wielodzietnych i niepełnych) na tle wszystkich rodzin z dziećmi korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w latach 2007-2009 przedstawia poniższy wykres:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY
Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

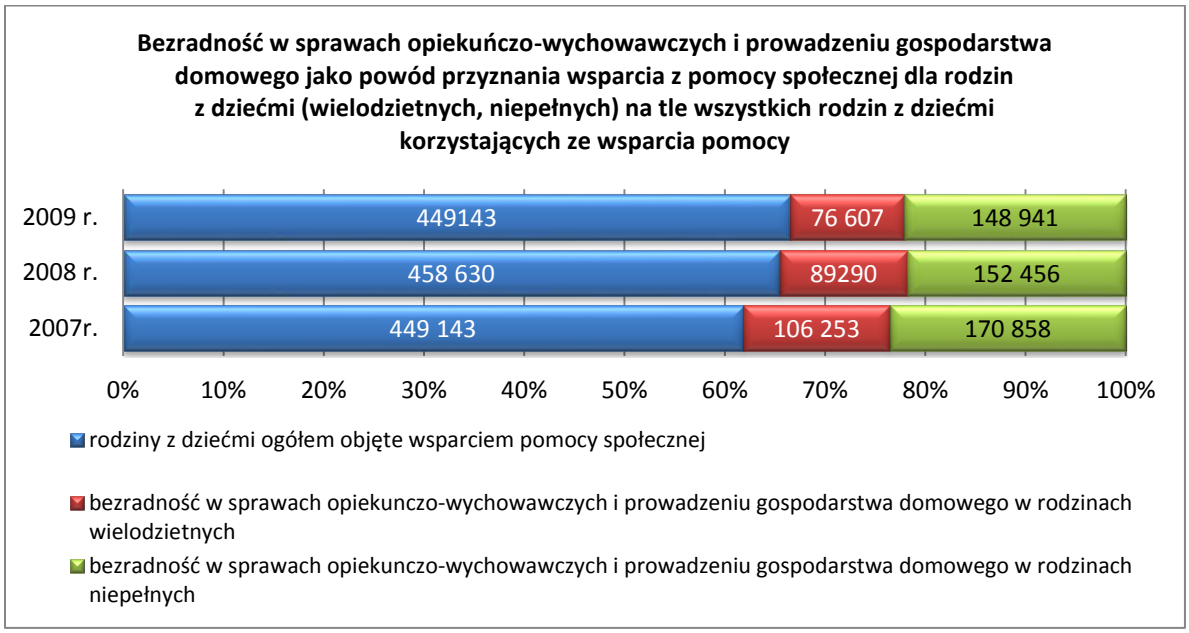

Źródło danych: Sprawozdanie MPiPS za lata 2007-2009;
Opracowanie : własne

Najczęściej bezradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się najczęściej niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym oraz szkolnym. U dzieci i młodzieży często pojawiają się zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, łamanie panujących obyczajów, norm, wartości i przepisów prawa. Mamy wtedy do czynienia z tak zwanymi rodzinami wieloproblemowymi.

Rodziny wieloproblemowe, w których kumuluje sie wiele zaniedbań, deficytów i problemów, wymagają wsparcia w:

1. w sprawach korzystania z zasobów, możliwości, uprawnień związanych z:
   - potrzebą nabycia umiejętności załatwiania spraw urzędowych;
   - potrzebą poznania przepisów prawa w zakresie uprawnień;
   - potrzebą nabycia umiejętności korzystania z zasobów środowiska lokalnego;
   - potrzebą dostępu do informacji;
   - potrzebą nabycia umiejętności komunikacji społecznej;

2. w sprawach opiekuńczo-wychowawczych związanych z:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY
Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- potrzebą naprawy zaburzonej komunikacji wewnątrzrodzinnej;
- potrzebą posiadania właściwych wzorców;
- potrzebą oparcia o autorytety;
- potrzebą poznania właściwych metod wychowawczych ;
- potrzebą zainteresowania problemami i potrzebami rozwojowymi dziecka;
- potrzebą nabycia umiejętności organizacji czasu wolnego dla rodziny i dziecka;
- potrzebą nabycia umiejętności i możliwości zabezpieczenia właściwej opieki osobie zależnej w rodzinie

3. w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, związanych z:
   - potrzebą nabycia umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem;
   - potrzebą określenia właściwej hierarchii potrzeb;
   - potrzebą nabycia umiejętności organizowania przestrzeni w domu ;
   - potrzebą wypracowania nawyków i umiejętności utrzymania czystości w domu ;
   - potrzebą właściwego podziału obowiązków w rodzinie;
   - potrzebą nabycia umiejętności przygotowywania pełnowartościowych, zróżnicowanych i ekonomicznych posiłków dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci.

Powyższe potrzeby, uniemożliwiające prawidłowe funkcjonowanie i integrację społeczną rodzin z dziećmi mogą być zaspokojone przez usługi w proponowanym pakiecie usług dla rodzin z dziećmi.

W pomocy społecznej w Polsce pojawiły się wyzwania, które często wymagają całkowicie nowych rozwiązań, bądź znacznego przekonstruowania starych instytucji oraz instrumentów niezbędnych do zaspokajania potrzeb rodziny z dziećmi.

W przeprowadzonej ekspertyzie „Rodziny z dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin, w których występuje przemoc”[2] A. Niesporek i R. Szarfenberg podkreślili, że poziom standaryzacji usług systemu pomocy społecznej kierowanych do rodzin bezradnych wychowawczo jest zróżnicowany, natomiast pracy socjalnej wręcz niski.

W oparciu o analizę literatury przedmiotu, aktów prawnych, ekspertyz oraz wyników badań autorzy sformułowali wnioski i rekomendacje dla budowy standardów usług dla rodziny z dziećmi:

1. Autor podkreśla, że „praca socjalna i usługi dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi nie są dostatecznie dobrze określone w prawie, wystandaryzowane oraz skoordynowane. W konsekwencji zbyt dużo dzieci umieszcza się w systemie opieki zastępczej. Inną konsekwencją jest to, że nie jest jasne na jaką i jakiej jakości pomoc w postaci usług mogą liczyć rodziny z takimi problemami”

[2] A.Niesporek, R.Szarfenberg, - Krajowy Raport badawczy , Standardy i standaryzacja pracy socjalnej i usług pomocy i integracji społecznej, (Rodziny z dziećmi, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin, w których występuje przemoc”) , W-wa 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozwiązaniem takiego stanu wg autora będzie określenie co najmniej minimalnego pakietu usług, do których mają prawo rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, zagrożonymi interwencją w postaci umieszczenia dzieci w systemie opieki zastępczej. Jak dalej podkreśla autor, „Praca socjalna powinna mieć wiodącą rolę w tym pakiecie i należy określić jej specyfikę na tle specjalistycznych usług doradztwa i terapii rodzinnej. Można przyjąć, że specyfika ta polega na pośrednictwie między klientami i ich rodzinami, a specjalistami i specjalistycznymi podmiotami oferującymi usługi doradztwa i terapii rodzinnej. Inna możliwość polega na tym, że specjalistyczna praca socjalna z rodziną będzie miała charakter doradczo-terapeutyczny".

2. Dominacja w pracy z rodzinami z problemami wychowawczymi metody indywidualnego przypadku. Potencjał pomocowy grup samopomocowych i społeczności lokalnej wydaje się być słabo wykorzystany w pracy z tego typu rodzinami.
   W opracowaniu standardów pracy socjalnej z rodzinami problemowymi należy położyć nacisk na pracę metodą grupową i animowania społeczności lokalnej.
3. Brak jasnych kryteriów ewaluacji usług i działań skierowanych do rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
   Trzeba wypracować kryteria oceny działań i metody monitorowania standaryzowanych usług, umożliwiających ich rzetelną ocenę.
4. Działania diagnostyczne (metody i narzędzia diagnozy problemów opiekuńczo-wychowawczych) nie są wystarczająco wystandaryzowane .
   Należy zwrócić szczególną uwagę na standaryzację i tworzenie narzędzi diagnozy sytuacji w rodzinie, do wykorzystania są już zgłoszone propozycje, np. kwestionariusz rodziny problemowej B. Szatur-Jaworskiej.
5. Koła zainteresowań czy kluby młodzieżowe są praktycznie nieobecne w ofercie OPS.
   Należy rozważyć czy w ramach minimalnego pakietu usług nie powinny się znaleźć placówki wsparcia dziennego czy kluby młodzieżowe.
6. Kontrakt socjalny jest za rzadko stosowany w pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
   Należy rozważyć, jakie standardy i w jaki sposób przyczynią się do upowszechnienia stosowania kontraktu socjalnego w pracy socjalnej z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
7. Lokalna standaryzacja usług dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi jest bardzo niska, a do tego większość respondentów nie widzi potrzeby jej wprowadzania.
   W przekazach promocyjno-informacyjnych należy podkreślać argumenty za standaryzacją i wskazywać koszty braku lokalnych standardów usług.
8. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które nie mają opracowanych żadnych standardów dotyczących zespołów interdyscyplinarnych w większości dostrzegają jednak potrzebę ich wprowadzania.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Należy podjąć prace nad modelowaniem i standardami współpracy profesjonalistów z różnych instytucji publicznych i niepublicznych w szczególności w przypadku rodzin z problemami zagrażającymi umieszczeniem dzieci w systemie opieki zastępczej.

9. Niedostateczna współpraca pomiędzy różnymi podmiotami i aktorami wspierającymi rodzinę w gminie i w powiecie.
   Standaryzacja powinna uwzględniać ciągły i wyczerpujący przepływ informacji pomiędzy instytucjami wspomagającymi rodzinę. Winna dążyć do określania zasad budowy sieci wsparcia dla rodzin problemowych;
10. Sytuacja rodzin wieloproblemowych nie jest dostatecznie uregulowana pod względem prawnym i praktycznym W obszarze standaryzacji pracy socjalnej z rodziną należy szczególnie zwrócić uwagę na rodziny wieloproblemowe.

Dla zrozumienia materiału za ważne uznano wyjaśnienie podstawowych pojęć, które będą przedmiotem niniejszych rozważań. Są to pojęcia określone na potrzeby prac eksperckich w Krajowym Raporcie Badawczym[3]: usługi pomocy i integracji społecznej; standardu usługi pomocy i integracji społecznej; pakietu usług; pracy socjalnej; poradnictwa specjalistycznego rodzinnego; rodziny wieloproblemowej:

1. **Usługi pomocy i integracji społecznej** to wszystkie formy pomocy i wsparcia klienta pomocy społecznej wymienione w ustawie o pomocy społecznej i i innych ustawach tworzących prawo pomocy społecznej *sensu largo*[4], nie będące świadczeniami pieniężnymi[5] ani pomocą rzeczową[6], które świadczone są przez osoby lub zespoły osób posiadających odpowiednie przygotowanie zawodowe. Usługi mogą być świadczone w miejscu zamieszkania klienta lub w spełniających odpowiednie warunki pomieszczeniach. Usługi mogą być realizowane przez ośrodki pomocy społecznej, miejskie ośrodki pomocy rodzinie, powiatowe centra pomocy rodzinie, inne jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą.
   Usługi pomocy społecznej mogą być usługami prostymi, składającymi się z pojedynczej usługi pomocy społecznej i usługami złożonymi, w ramach których świadczonych jest więcej usług, które nie tworzą jednak zbioru niezależnych od siebie elementów lecz grupę usług wzajemnie ze sobą powiązanych, realizujących wspólny cel i kierowanych do konkretnej grupy docelowej.
2. **Standard usługi pomocy i integracji społecznej** – uzgodnione i uznane za obowiązujące, najczęściej utrwalone w postaci dokumentu lub zestawu dokumentów, stwierdzenia, w których

[3] R. Szafenberg; Standardy i standaryzacja pracy socjalnej i usług pomocy i integracji społecznej. W-wa 2010

[4] ustawy te albo wprost nawiązują do pomocy społecznej albo mimo, że takich odniesień w nich nie ma, realizują cele pomocy społecznej i niektóre działania w nich występujące mogą być kierowane do klientów pomocy społecznej, ustawy przyjęte w projekcie zostały wymienione w tabeli nr w rozdziale „Uwarunkowania prawne organizacji pomocy społecznej w kontekście rozwoju usług pomocy społecznej"

[5] Świadczenie pieniężne to środki finansowe przekazywane klientowi bezpośrednio lub na jego rzecz. W takim rozumieniu składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, zaliczone w ustawie o pomocy społecznej jako świadczenia niepieniężne, są świadczeniami pieniężnymi.

[6] Pomoc rzeczowa to pomoc, której efektem jest otrzymanie przez klienta przedmiotu materialnego (m.in. towaru, rzeczy, bonu towarowego).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

szczegółowo opisano, czym jest i czym powinna się charakteryzować dana usługa pomocy i integracji społecznej;

3. **Pakiet usług –** zbiór mniej lub bardziej złożonych usług pomocy społecznej
4. **Przez pracę socjalną będziemy tu rozumieli jako -** „ profesję wspierającą zmianę społeczną, rozwiązywanie problemów powstających w relacjach międzyludzkich oraz wzmacnianie (*empowerment*) i wyzwalanie ludzi dla wzbogacenia ich dobrostanu. Wykorzystując teorie ludzkich zachowań i systemów społecznych, praca socjalna interweniuje w miejscach, gdzie ludzie wchodzą w interakcje ze swoim środowiskiem. Fundamentalnymi dla pracy socjalnej są zasady praw człowieka i sprawiedliwości społecznej."[7]

   Definicja **„pracy socjalnej**" w Polsce, została określona, w art. 6 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku (Dz.U.2009.175.1362 z późniejszymi zmianami) jako „działalność zawodowa, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi"

   W pracy socjalnej chodzi zatem, o profesjonalną pomoc w kierunku wzmocnienia lub odzyskania zdolności adresatów pomocy w funkcjonowaniu społecznym oraz tworzeniu sprzyjających ku temu warunków społecznych.
5. **Poradnictwo specjalistyczne rodzinne** – obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.
6. **Rodzina wieloproblemowa –** to rodzina, w której niezaradność w opiece wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych.

W ramach działania systemu pomocy społecznej zaproponowano wprowadzenie pakietu usług, które umożliwią profesjonalne wsparcie i wspomaganie środowisk rodzinnych i ich poszczególnych członków w przezwyciężaniu zdiagnozowanych problemów oraz wydobycie istniejących sił w procesie współprzetwarzania warunków życia codziennego celem podniesienia jakości stylu życia. Wyodrębnione w pakiecie usługi zostały podzielone na dwie grupy:

1) Pakiet usług pomocy i integracji społecznej, w tym: pakiet obowiązkowy i pakiet optymalny (w rozumieniu usług, którymi dysponuje lub ma dysponować instytucja pomocy i integracji społecznej, w ramach swoich zadań);

[7] Definicja pracy socjalnej wypracowana przez Międzynarodową Federację Pracowników Społecznych oraz Międzynarodowe Stowarzyszenie Szkół Pracy Społecznej (Montreal, lipiec 2001*).*Źródło: J. Szmagalski, Współczesne procesy rozwojowe pracy socjalnej jako zawodu dziedziny kształcenia akademickiego, Praca Socjalna, nr 3/2006, s. 22.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

2) Pakiet usług społecznych (socjalnych) istniejących poza systemem pomocy i integracji społecznej, np. usługi z obszaru zdrowia, edukacji, itd.

Powyższe pakiety stanowią wskazówkę dla pracownika socjalnego jak budować kompleksową i zintegrowaną ofertę usług dla rodziny z dziećmi.
Usługi o charakterze zarówno obowiązkowym, optymalnym jak i społecznym będą zróżnicowane w zależności od poziomu ich realizacji (gmina i powiat). Przemawia za tym podstawowy warunek organizacji usług – ich dostępność z uwzględnieniem realnych możliwości obecnej rzeczywistości społecznej.

Standaryzacja usług na rzecz rodzin z dziećmi wiąże się zarówno z zakresem wykonywanych usług zgodnie z metodyką działania pracownika socjalnego, z ogólnymi etycznymi standardami wykonywania zawodu oraz – co szczególnie ważne w tym przypadku – z ogólnymi zasadami postępowania mającymi na względzie podmiotowość rodziny i dziecka ze zwróceniem uwagi na prawa dziecka.

Jak podkreślają autorzy ekspertyzy „Strategia postępowania wobec rodziny z problemami opiekuńczo-wychowawczymi opierać się więc powinna na poszanowaniu autonomii rodziny, ingerowaniu tylko jeśli jest to konieczne, między innymi poprzez wsparcie socjalne, poradnictwo i terapię. W pierwszej kolejności należy chronić dobro dziecka, wspierać rodzinę, by nie umieszczać go poza środowiskiem rodzinnym, zaś jeśli jest to konieczne dążyć do jak najszybszego powrotu dziecka do rodziców”[8]

Dzisiaj, w obliczu potrzeb społecznych i ograniczonych możliwości ich zaspokojenia, podstawowymi usługami, które nabierają nowego znaczenia, stanowiąc podstawowy i najważniejszy instrument działania pracownika socjalnego na rzecz rodzin z dziećmi są praca socjalna i poradnictwo specjalistyczne rodzinne. Dlatego też opracowanie standardów tych usług, staje się niezbędne i jak najbardziej zasadne[9].

Ilość rodzin z dziećmi, która skorzystała ze wsparcia w postaci pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego w pomocy społecznej latach 2007-2009, przedstawia poniższy wykres:

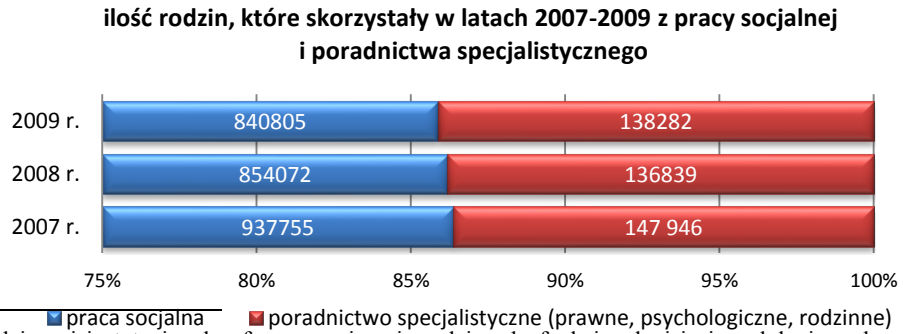

[8] B. Zasępa, Rodzinne i instytucjonalne formy wspierania rodziny dysfunkcjonalnej i niewydolnej wychowawczo, [w:] J. Sztumski [red.] Pokolenie wygranych. Ciąg dalszy badań nad sytuacją dzieci i młodzieży w procesie transformacji, Katowice 2006, Także: Ustawa o pomocy społecznej, art. 70, poz. 3.

[9] M.Marszałkowska, Raport końcowy, standardy pracy socjalnej Raport końcowy, Analiza zasobów , W-wa 2005;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło danych: Sprawozdanie MPiPS za lata 2007-2009;
Opracowanie : własne

a) Praca socjalna

Praca socjalna jest usługą, dla której określenie standardu pozwoli na refleksję nad dotychczasową pracą socjalną na rzecz rodzin z dziećmi w postaci zorganizowanego procesu działań dla wzmocnienia lub odzyskania zdolności adresatów pomocy w funkcjonowaniu społecznym oraz tworzeniu sprzyjających ku temu warunków społecznych.

Analizując świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej w postaci pracy socjalnej, będące podstawową działalnością pracownika socjalnego (zgodnie z art. 119 u. o. p. s.) należy podkreślić, że nadal jest ona świadczona w postaci różnych jej form, rzadko natomiast jest zaplanowanym procesem działań, np. w postaci kontraktu, który dąży do uzyskania konkretnej zmiany w sytuacji klienta.
Jak wskazuje autor ekspertyzy R.Szarfenberg[10] „W przypadku pracy socjalnej wskaźnik standaryzacji przyjmuje częściej niż w przypadku innych usług pomocy i integracji ogółem poziom niski. W zależności od typu JOPS sytuacja została przedstawiona na wykresie:
Wykres…. Stopień standaryzacji sposobu świadczenia pracy socjalnej (wskaźnik standaryzacji)

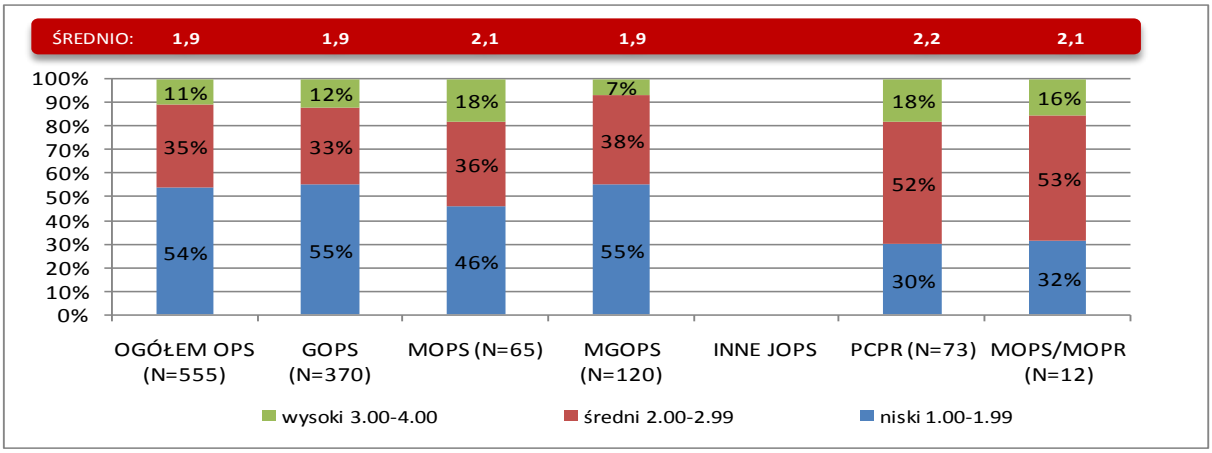

Źródło: raport końcowy (CATI)

Analizując stopień standaryzacji sposobu świadczenia pracy socjalnej dla poszczególnych grup, rodziny niewydolne w zakresie wychowania dzieci mają określone standardy pracy socjalnej głównie

[10] R.Szarfenberg, Standardy i standaryzacja pracy socjalnej i usług pomocy i integracji społecznej, KRB, W-wa 2010

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w postaci zasad zwyczajowych nigdzie nie spisanych (48%). Standard pracy socjalnej określony jest w 4% JOPS, co pokazuje poniższy wykres:

Wykres…. Stopień standaryzacji sposobu świadczenia pracy socjalnej dla poszczególnych grup,

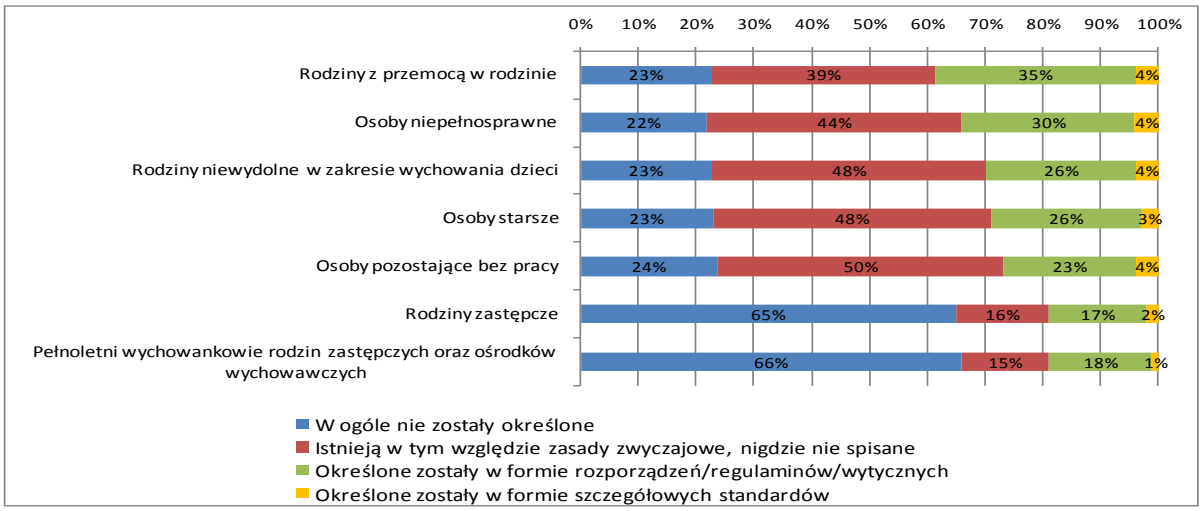

Źródło: Krajowy Raport badawczy

Jak wynika z cytowanego Raportu, „Wśród postrzeganych potrzeb tworzenia i rozwijania standardów dominuje praca socjalna". Pracownicy socjalni na pierwszym miejscu wymieniają potrzebę standaryzacji pracy socjalnej, szczególnie z indywidualnym przypadkiem.

b) Poradnictwo specjalistyczne rodzinne

Mocna rodzina jest oparciem dla jednostki w sytuacjach trudnych, takich jak np. bezrobocie, przewlekła choroba, niepełnosprawność, kryzysy psychiczne. Dobrze funkcjonująca rodzina daje jednostkom poczucie bezpieczeństwa, jest ich zapleczem w pokonywaniu przeszkód życiowych i wzmacnia rozwój. Mimo to można śmiało wysunąć tezę, że nie ma rodziny, która nie przechodziłaby przez mniejsze czy większe kryzysy. Często, wobec braku pomocy ze strony najbliższych czy znajomych, delegat rodziny zwraca się o nią do pracownika socjalnego. To właśnie on pomaga zazwyczaj delegatowi rozpoznać i zanalizować problem, uczestniczy w formułowaniu planu działania i pomaga w jego realizacji – pełni rolę doradzającego.

W poradnictwie problem rodzi się w świadomości osoby szukającej porady. Najważniejszym jego celem jest optymalizacja różnych dziedzin życia oraz rozwoju osobowości człowieka, natomiast celami pośrednimi są: minimalizacja skutków zaburzeń i trudności, profilaktyka i prognoza.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Poradnictwo, oprócz informowania, dawania rad, pełni również role diagnostyczno-terapeutyczną wobec osób zdrowych.

Przedmiotem działania w poradnictwie jest problem radzącego się, który przy aktualnie posiadanym poziomie wiedzy, umiejętności i nastawienia nie może go rozwiązać. Można wyróżnić następujące przykłady problemów rozwiązywanych przez poradnictwo, jak np.:
a) związane z osobistą sytuacją jednostki;
b) związane z rodziną, wynikające z trudności w wypełnianiu jednej lub kilku funkcji przez któregoś członka rodziny lub rodziny jako grupy;
c) związane z pełnieniem ról i wynikających stąd zadań;

W poradnictwie rodzinnym do przedmiotów jego działania można zaliczyć m.in.: problemy opiekuńczo-wychowawcze, konflikty międzypokoleniowe, przygotowanie do małżeństwa, konflikty małżeńskie, odpowiedzialne rodzicielstwo, uzależnienia.

Proponowana usługa w postaci poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, rodzinnego) jest realizowana w ramach zadań własnych powiatu.

Celem specjalistycznego poradnictwa rodzinnego jest poprawa funkcjonowania społecznego rodziny z dziećmi mającej problemy opiekuńczo-wychowawcze poprzez:

- wzmocnienie poczucia odpowiedzialności rodziców za własną sytuację życiową;
- adekwatne do sytuacji postrzeganie przez rodziców problemów swojej rodziny;
- zmianę stylu wychowania dzieci ze szczególnym zwróceniem uwagi na ich indywidualne potrzeby i umiejętności w poszczególnych okresach rozwojowych;
- dostarczanie rodzicom wiedzy na temat prawidłowego wykonywania obowiązków rodzicielskich;
- edukację rodziców w zakresie budowania celów życiowych z uwzględnieniem własnych możliwości i ograniczeń;
- zwiększenie u dorastających dzieci umiejętności planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej;

oraz inne problemy występujące w rodzinie wieloproblemowej z dziećmi (uzależnienia, niepełnosprawność i długotrwała choroba, przemoc).

Przesłanką do objęcia danej rodziny poradnictwem specjalistycznym jest już samo realne zagrożenie prawidłowego funkcjonowania rodziny, a nie tylko jej kryzys. Ponadto usługa poradnictwa specjalistycznego może być adresowana do rodzin, ale także do jej poszczególnych członków.

c) *Podstawy prawne standaryzowanych usług*

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, z dnia 2 kwietnia 1997 r. Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami

Podstawowy akt prawny , w którym zawarte są podstawowe prawa obywateli.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- art. 2 – „Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”;
- art. 8 -
„1. Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej”;

- art. 30 - „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”;
- art. 31 -
„1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.
2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.
3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”;
- art. 32 -
„1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny”;
- art. 47 -
„Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”;
- art. 48 -
„1. Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.
2. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu”;
- art. 71: „...Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”;
- art. 72 -
„1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.
3. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

4. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka".

***Konwencja o prawach dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.:*

- preambuła podkreśla szczególne prawa dziecka do pomocy i opieki, tak jak wcześniej czyniła to Deklaracja Praw Dziecka, przyjęta przez ONZ w 1959 roku: „...dziecko(…) wymaga szczególnej opieki i troski, w tym właściwej ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu. ..."; „…uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia…";
- art. 3 -
„1. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka.
2. Państwa-Strony działają na rzecz zapewnienia dziecku ochrony i opieki w takim stopniu, w jakim jest to niezbędne dla jego dobra, biorąc pod uwagę prawa i obowiązki jego rodziców, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie za nie odpowiedzialnych, i w tym celu będą podejmowały wszelkie właściwe kroki ustawodawcze oraz administracyjne.
3. Państwa-Strony czuwają, aby instytucje, służby oraz inne jednostki odpowiedzialne za opiekę lub ochronę dzieci dostosowały się do norm ustanowionych przez kompetentne władze, w szczególności w dziedzinach bezpieczeństwa, zdrowia, jak również dotyczących właściwego doboru kadr tych instytucji oraz odpowiedniego nadzoru."
- art. 5 -
„Państwa - Strony będą szanowały odpowiedzialność, prawo i obowiązek rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, członków dalszej rodziny lub środowiska, zgodnie z miejscowymi obyczajami, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie odpowiedzialnych za dziecko, do zapewnienia mu, w sposób odpowiadający rozwojowi jego zdolności, możliwości ukierunkowania go i udzielenia mu rad przy korzystaniu przez nie z praw przyznanych mu w niniejszej konwencji."
- art. 18 -
„1. Państwa-Strony podejmą wszelkie możliwe starania dla pełnego uznania zasady, że oboje rodzice ponoszą wspólną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Rodzice lub w określonych przypadkach opiekunowie prawni ponoszą główną odpowiedzialność za wychowanie i rozwój dziecka. Jak najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka ma być przedmiotem ich największej troski.
2. W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi.
3. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla zapewnienia dzieciom pracujących rodziców prawa do korzystania z usług instytucji i zakładów w zakresie opieki nad dziećmi, do których są one uprawnione."

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- art. 27 ust 1 - 3 –

„ 1. Państwa-Strony uznają prawo każdego dziecka do poziomu życia odpowiadającego jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, duchowemu, moralnemu i społecznemu.

2. Rodzice (rodzic) lub inne osoby odpowiedzialne za dziecko ponoszą główną odpowiedzialność za zabezpieczenie w ramach swych możliwości, także finansowych, warunków życia niezbędnych do rozwoju dziecka.

3. Państwa-Strony, zgodnie z warunkami krajowymi oraz odpowiednio do swych środków, będą podejmowały właściwe kroki dla wspomagania rodziców lub innych osób odpowiedzialnych za dziecko w realizacji tego prawa oraz będą udzielały, w razie potrzeby, pomocy materialnej oraz innych programów pomocy, szczególnie w zakresie żywności, odzieży i mieszkań.”

- art. 2, 19, 39 - każde dziecko ma prawo do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem oraz wszelkimi formami przemocy.

Art. 2.

„1. Państwa-Strony w granicach swojej jurysdykcji będą respektowały i gwarantowały prawa zawarte w niniejszej konwencji wobec każdego dziecka, bez jakiejkolwiek dyskryminacji, niezależnie od rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych, statusu majątkowego, niepełnosprawności, cenzusu urodzenia lub jakiegokolwiek innego tego dziecka albo jego rodziców bądź opiekuna prawnego.

2. Państwa-Strony będą podejmowały właściwe kroki dla zapewnienia ochrony dziecka przed wszelkimi formami dyskryminacji lub karania ze względu na status prawny, działalność, wyrażane poglądy lub przekonania religijne rodziców dziecka, opiekunów prawnych lub członków rodziny.”

Art. 19.

„1. Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych, dzieci pozostających pod opieką rodzica(ów), opiekuna(ów) prawnego(ych) lub innej osoby sprawującej opiekę nad dzieckiem.

2. Tego rodzaju środki ochronne powinny obejmować, tam gdzie jest to właściwe, skuteczne przedsięwzięcia w celu stworzenia programów socjalnych dla realizacji pomocy dziecku oraz osobom sprawującym opiekę nad dzieckiem, jak również innych form działań prewencyjnych dla ustalania, informowania, wszczynania i prowadzenia śledztwa, postępowania, notowania wymienionych wyżej przypadków niewłaściwego traktowania dzieci oraz tam, gdzie jest to właściwe - ingerencję sądu.”

Art. 39.

„Państwa-Strony będą podejmowały wszelkie właściwe kroki dla ułatwienia przebiegu rehabilitacji fizycznej i psychicznej oraz reintegracji społecznej dziecka, które padło ofiarą jakiejkolwiek formy zaniedbania, wyzysku lub wykorzystania, torturowania lub jakiejkolwiek innej formy okrutnego, nieludzkiego czy poniżającego traktowania albo karania bądź konfliktu zbrojnego. Taka rehabilitacja czy reintegracja przebiegać będzie w środowisku, które sprzyja zdrowiu, zapewnieniu własnego szacunku i godności dziecka.”

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kodeks rodzinny i opiekuńczy (ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późniejszymi zmianami)

- art. 27 –
„Oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym."
- art. 92 – „Dziecko pozostaje aż do pełnoletniości pod władzą rodzicielską."
- art. 100 –
„ § 1. Sąd opiekuńczy i inne organy władzy publicznej są obowiązane udzielać pomocy rodzicom, jeżeli jest ona potrzebna do należytego wykonywania władzy rodzicielskiej. W szczególności każde z rodziców może zwrócić się do sądu opiekuńczego o odebranie dziecka od osoby nieuprawnionej, a także zwrócić się do sądu opiekuńczego lub innego właściwego organu władzy publicznej o zapewnienie dziecku pieczy zastępczej.
§ 2. W wypadkach, o których mowa w § 1, sąd opiekuńczy lub inne organy władzy publicznej zawiadamiają jednostkę organizacyjną pomocy społecznej o potrzebie udzielenia rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy. Jednostka organizacyjna pomocy społecznej jest obowiązana informować sąd o rodzajach udzielanej pomocy i jej rezultatach."
- art. 109
„§ 1. Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda odpowiednie zarządzenia.
§ 2. Sąd opiekuńczy może w szczególności:

1) zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania lub skierować rodziców do placówek albo specjalistów zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń,
2) określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun,
3) poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego,
4) skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi,
5) zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

§ 3. Sąd opiekuńczy może także powierzyć zarząd majątkiem małoletniego ustanowionemu w tym celu kuratorowi.
§ 4. W wypadku, o którym mowa w § 2 pkt 5, sąd opiekuńczy zawiadamia o wydaniu orzeczenia właściwą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej, która udziela rodzinie dziecka odpowiedniej pomocy i składa sądowi opiekuńczemu sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny i udzielanej pomocy, w terminach określonych przez sąd, a także współpracuje z kuratorem sądowym. Sąd opiekuńczy, ze względu na okoliczności uzasadniające umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej albo

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w placówce opiekuńczo-wychowawczej, może także ustanowić nadzór kuratora sądowego nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim.”

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późniejszymi zmianami

- art. 2
ust. 1 - „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.”
- art. 4
– „Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.”
- art. 6 -
„kontrakt socjalny – pisemna umowa zawarta z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny”;
„praca socjalna – działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi”;
„rodzina – osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”;
- art. 7 -
„Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1) ubóstwa, sieroctwa, bezdomności;
2) bezrobocia;
3) niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby;
4) przemocy w rodzinie;
5) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
6) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
7) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
8) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
9) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
10) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
11) alkoholizmu lub narkomanii;
12) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
13) klęski żywiołowej lub ekologicznej”;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- art. 15 -

„Pomoc społeczna polega w szczególności na:

1) pracy socjalnej…..”

- art. 17 - zadaniami gminy są m.in.: praca socjalna, prowadzenie placówek wsparcia dziennego, tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Są to zadania o charakterze wspierającym i pierwszorzędowym mające na celu wsparcie dysfunkcjonalnych rodzin i przeciwdziałanie sytuacjom ingerencji i umieszczania dzieci poza rodziną;

- art. 46 -

„1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

4. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.”

- art. 70 -

„1. Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

1) poradnictwa rodzinnego;

2) terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań;

3) pracy socjalnej;

4) zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

2. Rodzina otrzymuje pomoc w szczególności przez działania:

1) specjalisty przygotowanego do pracy z rodziną lub w środowisku lokalnym;

2) placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego;

3) innych podmiotów, których działanie daje potrzebne wsparcie dziecku i rodzinie.

3. Udzielając pomocy należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

1) wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej;

2) zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego;

3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną;

4) powrotu do rodziny naturalnej;

5) traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;

6) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

7) praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka;
8) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku;
9) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowywania poza rodziną naturalną;
10) dostępu do informacji;
11) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą;
12) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem."

Przepisy o charakterze krajowym stosowane przy planowaniu pomocy rodzinie z dzieckiem będącymi w systemie pomocy społecznej:

1) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. Nr 218, poz. 1439);
2) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2011 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, poz. 138 z późn. zm.);
3) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. - o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 tekst jednolity z późn. zm.)
4) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. - o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 – tekst jednolity z późn. zm.);
5) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 – tekst jednolity z późn zm.);

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 – tekst jednolity z późn. zm.).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej" jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego